

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Eğilimleri ile Umutsuzluk Seviyeleri ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İki Devlet Üniversitesi Üzerinde Bir Araştırma

Examining the Relationship between University Students' Academic Procrastination Tendency, Hopelessness Levels and Academic Achievement: A Study on Two State Universities

Emrah AKDAMAR

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü
eakdamar@bandirma.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-5136-3587

Y. Murat KIZILKAYA

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi İİBF., İktisat Bölümü
muratkizilkaya@ardahan.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-2527-7554

Öz: Üniversite öğrencilerinin akademik hayatı üzerinde etkili olan en önemli faktörlerden biri akademik erteleme davranışdır. Dolayısıyla, bu davranışın nedenlerini anlamak oldukça önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın üç amacı bulunmaktadır. Çalışmanın ilk amacı, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme ve umutsuzluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmanın ikinci amacı, farklı akademik başarı seviyelerindeki üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerini irdelemektir. Çalışmanın son amacı ise üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerinin, akademik erteleme eğilimleri ve umutsuzluk halleri üzerinde etkili olup olmadığını araştırmaktır. İki farklı devlet üniversitesinden toplam 231 öğrenciden elde edilen verilerle yürütülen bu araştırmada, öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerini ölçmek için Aitken Akademik Erteleme Ölçeği, umutsuzluk seviyelerini ölçmek için Beck Umutsuzluk Ölçeği, akademik başarılarının ölçütü olarak da genel ağırlıklı not ortalaması kullanılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda, akademik erteleme ile umutsuzluk arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Varyans analizi sonucunda ise akademik başarının üç farklı seviyesi için akademik erteleme puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, dolayısıyla akademik başarının akademik erteleme üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Alanyazın ile örtüşen bulgular, öğrencilerin düşük umutsuzluk seviyesinde daha az akademik erteleme eğilimi gösterdiğini ve düşük akademik not ortalamasına sahip olan öğrencilerin akademik erteleme eğiliminin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Son olarak, erkek öğrencilerin akademik erteleme eğiliminin kız öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme, umutsuzluk, akademik başarı.

Abstract: One of the most important factors affecting the academic life of university students is academic procrastination. Therefore, it is very important to understand the reasons for this behavior. In this context, this study has three aims. The first aim of the study is to examine the relationship between academic procrastination and hopelessness levels of university students. The second aim of the study is to examine the academic

Geliş Tarihi: 21.12.2020

Kabul Tarihi: 21.04.2022

Yayın Tarihi: 30.04.2022

Atıf: Akdamar, E. & Kızilkaya, Y.M. (2022). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri ile umutsuzluk seviyeleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: İki devlet üniversitesi üzerinde bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 212-221. Doi: 10.33437/ksusbd.844605

procrastination tendencies of university students at different academic achievement levels. The final aim of the study is to investigate whether the gender of university students has an effect on academic procrastination tendencies and hopelessness. In this study, which was conducted with data obtained from a total of 231 students from two different state universities, Aitken Academic Procrastination Scale was used to measure students' academic procrastination tendencies, Beck Hopelessness Scale was used to measure their hopelessness levels, and a general weighted grade point average was used as a measure of academic achievement. As a result of the correlation analysis, a positive relationship was found between academic procrastination and hopelessness. As a result of the analysis of variance, it was seen that academic procrastination scores differed significantly for three different levels of academic achievement, and therefore academic success had an effect on academic procrastination. Findings that overlap with the literature revealed that students tend to have less academic procrastination at low hopelessness level, and students with low academic grade point averages have a higher academic procrastination tendency. Finally, it was determined that the academic procrastination tendency of male students was significantly higher than that of female students.

Keywords: Academic procrastination, hopelessness, academic success.

GİRİŞ

Akademik erteleme davranışı öğrencilerin akademik yaşantısını olumsuz yönde etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Akademik erteleme; ödevlerin geç yapılması, sınavlara çalışmayı son ana bırakmak, günlük veya haftalık yapılması gereken işlerin hiç yapılmaması veya son anda yapılması şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

Erteleme tipik olarak, görevlerini yerine getirmeyi veya karar almayı geciktirmek için bir davranışsal eğilim veya kişilik özelliği olarak tanımlanabilir. Alanyazında tartışılan beş farklı erteleme türü, temel olarak iki ana başlık altında toplanır. Bunlar; görevden kaçınma ve karar almaktan kaçınmadır. Akademik erteleme, görevden kaçınma başlığında değerlendirilen bir erteleme eğilimidir (Milgram, Mey-Tal, & Levison, 1998). Genel olarak ertelemeyi ve özel olarak akademik ertelemeyi çeşitli yönlerden ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır.

Solomon ve Rothblum (1984), üniversite öğrencilerinin akademik görevlerde erteleme sıklığını ve erteleme davranışının nedenlerini araştırmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, erteleme eğiliminin sadece çalışma alışkanlıkları veya zaman yönetimi ile ilgili olmadığını, aynı zamanda davranışsal, bilişsel ve duygusal bileşenlerden etkilendiğini göstermektedir. Beck ve arkadaşları (1992), iki farklı deney ile akademik ertelemeyi açıklayan davranışları ve bu davranışların sınav performansı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Her iki deneyin ortak sonucu olarak, akademik erteleme ve kendini engelleme arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur. Johnson ve Balom (1995), ertelemeyi çoklu regresyon analizi ile irdelemiştir. Bu çalışmada, Aitken Akademik Erteleme Ölçeği kullanılmış, erteleme puanının çoğunun öz disiplin ve dürtüsellik değişkenleri ile açıklandığı görülmüştür. Milgram ve Toubiana (1999) çalışmalarında, çocuklarda ve ebeveynlerde akademik kaygı ve erteleme ile ebeveynlerin çocuklarının okul çalışmalarına doğrudan katılımları arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Pychyl ve arkadaşları (2000), erteleme ilişkisinin duygusal bağıntılarını incelemiştir. Julien ve Sene (2003), 292 adet üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada, özerklik ile okul ve kişiler arası ilişkilerde yaşanan rol çatışmasının akademik erteleme anlayışı üzerinde etkili olduğunu yapısal eşitlik modeli kullanarak göstermiştir. Lance ve Russel (2004), 141 üniversite öğrencisinin erteleme, etkinlik beklentileri, kaygı, cinsiyet ve yaş arasındaki ilişkileri incelemiştir. Korelasyon analizi sonuçları, etkinlik beklentilerinin erteleme ile pozitif yönlü ilişkili olduğunu ve kaygı ile negatif yönlü ilişkili olduğunu göstermektedir. Eunju (2005), isteklendirme ve akış deneyiminin akademik erteleme ile ilişkisini araştırmıştır. Çalışmada, yüksek erteleme eğiliminin, isteklendirme eksikliği ve düşük akış durumu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, içsel isteklendirmenin erteleme üzerinde önemli etkiler göstermesine rağmen, akış deneyimlerinin neden olduğu etkiler göz önüne alındığında erteleme işlemindeki varyansa önemli bir katkı sağlamadığı görülmüştür. Moon ve Illingworth (2005), akademik erteleme davranışlarında bireyler arası farklılıklar olup olmadığını, bu farklılıkların diğer değişkenler tarafından ne ölçüde tahmin edilebileceğini ve akademik erteleme sonuçlarındaki zamansal değişiklikleri irdelemiştir. Flett ve arkadaşları (2006), 131 üniversite öğrencisi üzerinde mükemmeliyetçilikteki bireysel farklılıklar ile erteleme davranışı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Alexander ve Onwuegbuzie (2007), akademik erteleme ile umut arasındaki ilişkiyi incelemiş ve umudu temsil eden iki faktörün de başarısızlık korkusu yönünden akademik ertelemeyi öngörmeye yardımcı olduğu sonucuna varmıştır.

Schraw ve arkadaşları (2007), temel bir akademik erteleme teorisi çalışması gerçekleştirmiştir. Steel (2007)'nin çalışmasına göre erteleme, görevden kaçınma, göreve gecikme, öz-yeterlilik ve dürtüsellik, ayrıca vicdani ve öz kontrol, dikkat dağınıklık, örgütlenme ve başarı ile açıklanabilir. Deniz ve arkadaşları (2009), bir grup üniversite öğrencisi üzerinden duygusal zekânın akademik erteleme ve kontrol odağı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonuçları, duygusal zekânın alt boyutları olan uyum ve stresle baş etmenin, öğrencilerin akademik erteleme eğilimi puanları ile oldukça ilişkili olduğunu göstermektedir. Özer ve arkadaşları (2009), akademik erteleme için cinsiyet ve akademik sınıf düzeyinin etkilerini araştırmış ve akademik ertelemenin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermiştir.

Kağan ve arkadaşları (2010), Aitken akademik erteleme ölçeğinin kullanıldığı çalışmalarında, akademik ertelemenin mükemmeliyetçilik, saplantılı - zorlayıcı (obsesif - kompulsif) ve beş faktör kişilik özellikleriyle ilişkili olduğunu belirlemiştir. Hussain ve Sultan'ın yürüttüğü çalışma (2010), erteleme faktörlerini ve üniversite öğrencilerinin öğrenmesi üzerindeki etkilerini analiz etmeye odaklanmıştır. Rabin ve arkadaşları (2011), erteleme davranışının nedenlerini çoklu regresyon analiziyle irdelemiştir. Balkıs (2013b), Aitken akademik erteleme ölçeğini kullandığı çalışmada, akademik erteleme, öğrencilerin tükenmişliği ve akademik başarı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Balkıs ve arkadaşları (2013), yapısal eşitlik modeli kullanarak, akademik rasyonel/irrasyonel inançlar, akademik erteleme ve sınavlara çalışmak için zaman tercihleri ile akademik başarı arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Ayrıca akademik ertelemenin akademik başarı üzerindeki etkisi de ortaya konmuştur. Balkıs (2013a) bir başka çalışmada, akademik erteleme, akademik yaşam doyumu ve akademik başarı ile ilgili çalışmalara ilişkin rasyonel inançların arabulucu rolünü incelemiş ve bulguları tartışmıştır. Kim ve Seo (2015), akademik performans ve erteleme arasındaki ilişkileri içeren çalışmaları tutarsız olarak görmüş ve bu ilişkiyi araştırmak üzere 38529 katılımcı içeren 33 araştırmanın meta analizini gerçekleştirmiştir. Bu çalışma, erteleme sürecinin akademik performansla negatif olarak ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Tapiero ve arkadaşları (2015), Fransız üniversitesine kayıtlı öğrenciler arasında erteleme ve akademik başarı arasındaki bağlantıyı incelemiş ve akademik erteleme ile sınav başarısı arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. González-Pianda ve arkadaşları (2013), ebeveynlerin eğitimi, kardeş sayısı, okul düzeyi ve başarısızlık gibi değişkenlerin öğrencilerin akademik erteleme eğilimleri üzerindeki etkisini irdelemiştir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin akademik erteleme davranışında, davranışsal, bilişsel ve duyuşsal özelliklerin yanında kişisel özelliklerin de etkili olduğu görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, akademik erteleme ile umutsuzluğun daha önce bir arada ele alınmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, alanyazındaki bu boşluktan hareketle, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri ile umutsuzlukları arasındaki ilişki ilk kez araştırılmaktadır. Bu araştırma, bu çalışmanın alanyazına özgün katkısını oluşturmaktadır.

Diğer taraftan akademik erteleme üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda akademik başarı değişkeni sıklıkla kullanıldığı için akademik başarı ve akademik erteleme ilişkisi de yeniden incelenmekte ve önceki çalışmalarla karşılaştırılmaktadır. Son olarak, önemli demografik göstergelerden biri olan cinsiyetin akademik erteleme ve umutsuzluk üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Bu bağlamda bu çalışma üç farklı problem etrafında yürütülmüştür. Bu problemler ve bu problemlere ilişkin araştırma hipotezleri sırasıyla şu şekildedir.

1. Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri ve umutsuzluk seviyeleri arasında ilişki bulunmakta mıdır?

H1: Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme puanları ve umutsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

2. Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme puanları farklı akademik başarı seviyelerinden etkilenmekte midir?

H2: Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme puanları farklı akademik başarı seviyelerinden etkilenmektedir.

3. Cinsiyet, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme ve umutsuzluk puanları üzerinde etkili midir?

H3: Cinsiyet, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme puanları üzerinde etkilidir.

H4: Cinsiyet, üniversite öğrencilerinin umutsuzluk puanları üzerinde etkilidir.

YÖNTEM

Bu bölümde ilk olarak çalışmanın evreni ve örneklemini, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler anlatılmıştır. Ardından çalışmada etik ilkelere uyulduğuna dair gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Ardahan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma evreni 100000'den fazla olduğu için örneklem hacmi hesaplama tablosundan (Bayram, 2015), %5 hata payı için 384 ve %10 hata payı için 96 birimlik örnekleme ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Buradan hareketle, iki üniversiteden kümeler belirlenerek bu kümeler arasından rassal olarak seçilen 2'şer kümenin tamamı sayılmıştır. Böylece, küme örnekleme yöntemiyle iki devlet üniversitesinden lisans ve ön lisans düzeyinde öğrenim gören toplam 231 öğrenci incelenmiştir. Dolayısıyla bu örneklem hacmi, yaklaşık %7'lik hata payı ile evreni temsil etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Ardahan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anket, demografik sorular, akademik erteleme ölçeği ve umutsuzluk ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Ankete katılan öğrencilerden ilk olarak, demografik bilgileri ve akademik başarılarını ölçmek üzere Genel Akademik Not Ortalaması (GANO) bilgileri alınmıştır. Ankete katılan öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerini ölçmek için Aitken (1982) tarafından geliştirilen ve 19 maddeden oluşan "Akademik Erteleme Ölçeği" kullanılmaktadır. Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesinde ise Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen ve 20 maddeden oluşan Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmaktadır.

Aitken Akademik Erteleme Ölçeği

Aitken akademik erteleme ölçeği, öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Aitken, 1982). Toplam 19 maddeden oluşan bu ölçek, tek boyutu olan, 5'li likert tipi ölçektir. Öğrencilerden, kendilerini her madde için 1 ile 5 aralığında puanlamaları istenmektedir. Bu puanlamada 1 "Tamamen Yanlış" 5 ise "Tamamen Doğru" anlamına gelmektedir. Katılımcıların yüksek puana sahip olması, akademik erteleme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Akademik erteleme ölçeği, Balkıs tarafından yazılan Doktora Tezi ile Türkçe'ye uyarlanmıştır. Buna göre; ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .86$, test- tekrar test güvenilirliği için yapılan analizlerde Pearson korelasyon katsayısı $r = .87$ bulunmuştur. Bunun yanında, ölçeğin geçerliğini test etmek için yapılan faktör analizi sonucunda, bir faktörün toplam varyansın %38.8'ini açıkladığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmada 5, 7 ve 19. soruların korelasyonları 0.30'un altında olduğundan bu sorular çıkarılınca $\alpha = .86$ 'dan $\alpha = .89$ 'a çıkmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimlerini ölçmek amacıyla Aitken akademik erteleme ölçeğinin 16 maddeli halinin kullanılabilirliği ortaya konmuştur (Balkıs, 2006).

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck Umutsuzluk Ölçeği, evet (doğru) – hayır (yanlış) olmak üzere iki seçenektен oluşan, geleceğe yönelik beklentileri, duygu ve düşüncüleri içeren 20 sorudan oluşmaktadır (A. T. Beck vd., 1974). Ölçekte kimi sorularda verilen evet cevabı 1 puan değerindeyken kimi sorularda ise hayır cevabı 1 puan değeri taşımaktadır. Örneğin 1. soru olan "Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum" sorusunda hayır cevabı 1 puan değerindeyken, 7. soru olan "Geleceğimi karanlık görüyorum" da evet cevabı 1 puan değerindedir. Ölçek sonucunda katılımcılar 0 – 20 puan arasında değerlendirilmekte ve alınan bu puan kişinin umutsuzluk düzeyini göstermektedir. 0 – 3 puan arası minimal, 4 – 8 puan arası hafif, 9 – 14 puan arası orta, 15 puan ve üstü ise şiddetli umutsuzluk olarak ifade edilmektedir. Beck Umutsuzluk Ölçeği

güvenirlilik çalışmasını ilk olarak doktora tez çalışması kapsamında Seber ve arkadaşları (1993) yapmış, Cronbach Alfa katsayısı 0.86 ($p < 0,001$), Pearson momentler çarpımı katsayısı ise 0.73 olarak hesaplanmıştır (Seber vd., 1993). Durak ve Palabıyıkoglu (1994); Seber ve arkadaşlarının (1993) çalışmasında örneklem hacminin düşük olmasından yola çıkarak yaptıkları çalışmada, Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin geçerli bir ölçek olduğunu ve faktör analizi, temel bileşenler yöntemi, varimax döndürmesi kullanarak ölçeğin orijinal faktör yapısına benzer şekilde "Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler", "Motivasyon kaybı" ve "Umut" olmak üzere üç faktörden oluştuğunu ortaya koymuşlardır.

Verilerin Analizi

Veriler, Korelasyon Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bağımsız İki Örneklem t Testi olmak üzere üç farklı yöntem ile analiz edilmiştir. Akademik Erteleme Ölçeğinde yer alan 16 soruya her bir katılımcının verdiği puanların toplamı, o katılımcının Akademik Erteleme Puanı'nı oluşturmaktadır. Benzer şekilde, Beck Umutsuzluk Ölçeğindeki sorulara verilen yanıtların toplamı, Beck umutsuzluk puanını oluşturmaktadır. Öğrencilerin başarı seviyeleri ise anket formunda (0.00-2.00, 2.01-3.00 ve 3.01-4.00) şeklinde sorulmuş ve bu haliyle analiz edilmiştir.

Akademik erteleme ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin araştırılmasında korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değer alır. Bu durumda eğer korelasyon katsayısı 0 ise; değişkenler arasında doğrusal ilişki olmadığı söylenir. Buna karşılık korelasyon katsayısı +1'e yaklaştıkça, değişkenler arasındaki ilişkinin pozitif yönde güçlendiği ve -1'e yaklaştıkça değişkenler arasındaki ilişkinin negatif (zıt) yönde güçlendiği söylenir (Işığçok, 2019:223).

Akademik Başarı Seviyeleri bakımından üç farklı sınıfa ayrılan öğrencilerin, akademik erteleme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, tek yönlü varyans analizi kullanılmaktadır. Sınıflar arasında bulunan anlamlı farklılık, bağımlı değişken olan akademik erteleme puanının bağımsız değişken olan akademik başarı seviyelerinden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Son olarak, akademik ertelemenin ve umutsuzluğun cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı test etmek için bağımsız iki örneklem t testinden yararlanılmıştır. Bu test, bağımsız iki grubun ortalamalarının birbirinden anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığının test edilmesinde kullanılır. Böylece, bağımlı değişken olarak ele alınan akademik erteleme ve umutsuzluk puanlarının cinsiyetten etkilenip etkilenmediği araştırılmıştır.

Çalışmada kullanılan, korelasyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve bağımsız iki örneklem t testinin değişkenlerin normal dağılımı varsayımı gerektirmesi nedeniyle, değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığına Shapiro Wilk testi ile bakılmıştır. Tek yönlü varyans analizinin diğer bir varsayımı olan varyansların homojenliği ise Levene testi ile test edilmiştir.

Araştırma Etiği

Ardahan Üniversitesi Etik Kurulu (13/11/2020 tarih ve 67796128-000-E.2000027799 sayı) tarafından "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Eğilimleri Umutsuzluk Seviyeleri ve Akademik Başarıları" başlıklı çalışmanın içeriği ve bu çalışma kapsamında yapılacak araştırmalarda uygulanacak anket soruları değerlendirilmiş olup, değerlendirme sonucu söz konusu çalışmanın Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kriterlerine uygun olduğuna karar verilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin %69,3'ü lisans, %30,7'si ise ön lisans seviyesinde öğrenimine devam etmektedir. Öğrencilerin %62'si kadın, %38'i ise erkektir. Öğrencilerin %13,9'u 20 yaş altı, %68,8'i 20-22 yaş aralığında, %14,7'si 23-25 yaş aralığında ve %2,6'sı 25 yaş üstüdür.

Analizler öncesinde ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizi uygulanmış ve Aitken akademik erteleme ölçeği için iç tutarlık katsayısı $\alpha = .732$ ve Beck umutsuzluk ölçeği için iç tutarlık katsayısı $\alpha = .836$ bulunmuştur. Bulgular, her iki ölçeğin de bu çalışmadaki örneklemde kullanılabilir olduğunu göstermiştir.

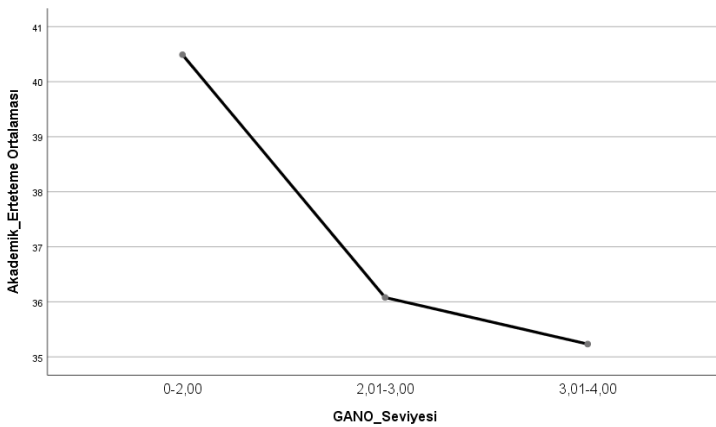
İlk olarak, akademik erteleme ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle akademik erteleme ve umutsuzluk skorlarının normal dağılıma uygunluğu araştırılmış ve verilerin normal dağılıma uyduğu belirlenmiştir ($p>.01$). Normal dağılıma uyduğu belirlenen umutsuzluk puanı ile akademik erteleme puanları arasında Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmış ve iki değişken arasında beklentilere uygun olarak, pozitif yönlü, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .324, p<.01$). Başka bir deyişle, öğrencilerin umutsuzluk puanları ve akademik erteleme puanları aynı yönde değişmektedir.

Farklı akademik başarı seviyelerine göre üç sınıfa ayrılan öğrencilerin akademik erteleme puanı ortalamalarının istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmak, buradan hareketle bağımsız değişken olan akademik başarı seviyesinin bağımlı değişken olan akademik erteleme puanı üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi kullanılması düşünülmüştür. Varyans analizi verilerin gruplar arasında normal dağılımı varsayımı gerektirdiğinden öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmış ve verilerin gruplar arasında normal dağıldığı görülmüştür ($p>.01$). Varyans analizinin bir diğer varsayımı olan varyansların homojenliğine ise Levene testi ile bakılmış ve varyansların homojen olduğu belirlenmiştir ($p>.01$). Varyans analizinin varsayımlarının sağlandığı görülmüş ve gerçekleştirilen varyans analizi bulguları Tablo 1.'de verilmiştir. Akademik başarının ölçütü olarak GANO değişkeni kullanılmıştır.

Tablo 1. Akademik erteleme ve GANO arasındaki varyans analizi sonuçları

GANO	n	\bar{x}	s.s.	s.d.	F	p
0.00 – 2.00	49	40.49 (a)	9.79	228	5.51	.005
2.01 – 3.00	139	36.08 (b)	8.01			
3.01 – 4.00	43	36.08 (b)	9.76			

Varyans analizi sonucuna göre akademik erteleme puanı, akademik başarının üç farklı seviyesi arasında istatistiksel olarak farklılaşmaktadır ($F_{.01,2,228}=4.69, p<.01$). Bu anlamlı farklılık, öğrencilerin akademik başarı seviyesinin akademik erteleme puanı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Hangi gruplar arasında fark olduğunu ortaya koyabilmek için varyansların homojen olması durumunda gruplardaki örneklem hacmi farklıyken tercih edilen Bonferonni testi yapılmış, sonuçların ortalamaları yanındaki harflerle ortaya konulmuştur. Bonferonni testine göre GANO'ları 2.00'ın altı olan grupla diğer grupların akademik erteleme puanları arasında fark varken, 2.01 – 3.00 ile 3.01 – 4.00 arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ülkemizde, üniversitelerden mezun olmanın ön koşullarından biri de not ortalamasının en az 2.00 olmasıdır. Elde edilen bulgular, akademik erteleme eğiliminin mezun olabilmek için olan 2.00 not ortalamasının altında olan öğrencilerde diğerlerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Şekil 2.'de, akademik erteleme puanı ortalamasının farklı akademik başarı seviyelerinde nasıl seyrettiği görülmektedir.

Şekil 2. Farklı akademik başarı seviyelerinde gerçekleşen akademik erteleme puanı ortalaması

Son olarak, akademik erteleme puanının ve umutsuzluk puanının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı test etmek için Bağımsız İki Örneklem t Testi yapılmıştır. Analizler sonucunda

erkek öğrencilerin akademik erteleme puanlarının ortalaması (38.83) kadın öğrencilerin ortalamasına (35.67) göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur ($t=-2.643$, $p<.01$). Buradan, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok akademik erteleme eğiliminde oldukları söylenebilir. Umutsuzluk puanı ile cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başka bir deyişle, cinsiyet değişkeni öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini etkilememektedir.

Tablo 4.'de çalışmanın hipotezleri, hipotezlerin testi için kullanılan analizler ve test sonuçları özet olarak verilmiştir.

Tablo 4. Çalışmanın hipotezleri, test yöntemleri ve sonuçları

Hipotezler	Kullanılan Yöntem	Sonuç	Açıklama
H1	Korelasyon Analizi	H ₀ Red. H _a Kabul.	Akademik erteleme ile umutsuzluk arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H2	Varyans Analizi	H ₀ Red. H _a Kabul.	Akademik erteleme puanları farklı başarı seviyelerinden etkilenir.
H3	Bağımsız İki Örneklem t Testi	H ₀ Red. H _a Kabul.	Cinsiyet, akademik erteleme puanı üzerinde etkilidir.
H4	Bağımsız İki Örneklem t Testi	H ₀ Reddedilemez.	Cinsiyet, umutsuzluk puanı üzerinde etkili değildir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ve onun nedenlerine odaklanmaktadır. Üç odak noktası bulunan bu çalışmada ilk olarak, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri ve umutsuzluk seviyeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İkinci olarak, üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerinin farklı akademik başarı seviyelerinden etkilenip etkilenmediği irdelenmiştir. Son olarak, cinsiyetin akademik erteleme eğilimi ve umutsuzluk puanları üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Bu çalışmanın alan yazına en önemli katkısı, umutsuzluk ve akademik ertelemenin bir arada ele alınmasıdır.

Önsel bekleyişimize uygun olarak, öğrencilerin akademik erteleme eğilimleri ile umutsuzluk hallerinin aynı yönde hareket ettiği, aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğrencilerin umutsuzluk haline sebep olan sosyal, ekonomik, psikolojik, vb. faktörlerin araştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylece, öğrencilerin umutsuzluk kaynaklı akademik erteleme davranışı ve akademik erteleme kaynaklı akademik başarı performansı iyileştirilebilir. Ayrıca, öğrencilerin akademik görevlerini zamanında yapmalarını sağlamak için onların geleceğe yönelik beklentilerini sürekli canlı tutmak gerektiği söylenebilir. Bu durum, günümüz öğrencilerinin psikolojik olarak kırılğan bir yapıda olduğunun da bir göstergesidir.

Çalışmanın sonucunda; Balkıs ve arkadaşları (2006), Balkıs (2013a), Tapiero ve arkadaşları (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ile uyumlu olarak akademik başarı ile akademik erteleme arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, GANO'su 0.00-2.00 arasında olan öğrencilerin daha çok akademik erteleme davranışı sergilediği belirlenmiştir. Üniversitelerin asgari mezuniyet koşulunun 2.00 ve üzeri GANO'ya sahip olma koşulu düşünülürse, öğrencilerin bu barajın altında kalması halinde umutsuzluğa kapıldığı ve bu durumun da akademik erteleme davranışını tetiklediği düşünülebilir. Diğer taraftan, GANO'su 2.01-3.00 arası olan öğrenciler ile 3.01-4.00 arası olan öğrencilerin akademik erteleme davranışlarında anlamlı bir farklılık bulunmaması, akademik erteleme davranışının yüksek başarı için değil asgari başarı olan mezuniyet için belirleyici olduğunu göstermektedir.

Yapılan analizler, akademik erteleme eğiliminin cinsiyetlerde değişkenlik gösterdiği, erkek öğrencilerin akademik erteleme eğiliminin kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuç Balkıs ve arkadaşlarının (2006) ve yine Balkıs ve Duru (2017)'nin çalışmalarıyla örtüşmektedir.

Kırımoğlu (2010) ile Tercanlı ve Demir (2012) çalışmalarıyla benzer şekilde öğrencilerin umutsuzluk seviyelerinin cinsiyetler arasında farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonucu bu çalışmalarla uyumludur. Özmen ve arkadaşları (2008) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada umutsuzluk seviyesinin cinsiyetler arasında anlamlı bir şekilde farklılaştığını, Batıgün (2005) de 15-65 yaş arası bireylerle yürüttüğü çalışmasında erkeklerin umutsuzluk seviyelerinin kızların umutsuzluk seviyelerinden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmanın sonuçları bu sonuçlarla örtüşmemektedir.

Bu çalışma, farklı örneklem hacimleriyle yenilenebileceği gibi, bu çalışma kapsamında yer verilmemiş olan, öğrencilerin psikolojik durumlarını ortaya koyan sorularla çalışma genişletilebilir. Öğrencilerin akademik erteleme ve umutsuzluk seviyeleri ölçülmeye çalışılmış ancak akademik erteleme veya umutsuzluğun altında yatan nedenler bu çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. İlerleyen çalışmalarda akademik erteleme ve umutsuzluğun altında yatan nedenlerin ortaya konulabilmesi amacıyla çalışmanın farklı ölçeklerle genişletilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aitken, M. E. (1982). *A personality profile of the college student procrastinator*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Pittsburgh.

Alexander, E. S., & Onwuegbuzie, A. J. (2007). *Academic procrastination and the role of hope as a coping strategy*. *Personality and Individual Differences*, 42(7), 1301-1310. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.10.008>

Aydoğan A. C. (2004). Ortaöğretim Alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 91-101.

Balkis, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimlerinin düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisinin incelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Balkis, M. (2013a). Academic Procrastination, academic life satisfaction and academic achievement : the Mediation role of. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 13(1), 57-74.

Balkis, M. (2013b). The relationship between academic procrastination and students' burnout akademik erteleme eğilimi ve öğrencilerin tükenmişlik duygusu arasında ilişki. *Journal of Education*, 28(1), 68-78.

Balkis, M., & Duru, E. (2017). Gender differences in the relationship between academic procrastination, satisfaction with academic life and academic performance. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 15(1), 105-125. <https://doi.org/10.14204/ejrep.41.16042>

Balkis, M., Duru, E., & Buluş, M. (2013). Analysis of the relation between academic procrastination, academic rational/irrational beliefs, time preferences to study for exams, and academic achievement: A structural model. *European Journal of Psychology of Education*, 28(3), 825-839. <https://doi.org/10.1007/s10212-012-0142-5>

Balkis M., Duru E., Buluş M., & Duru S. (2006). Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(7), 57-73.

Batıgün, A.D. (2005). İntihar olasılığı: Yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.

Bayram, N. (2015). Sosyal bilimlerde SPSS ile veri analizi, Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 5. Baskı, Bursa: Ezgi Kitabevi.

Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: The Hopelessness Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. <https://doi.org/10.1037/h0037562>

Beck, B. L., Koons, S. R., & Milgrim, D. L. (1992). Correlates and consequences of behavioral procrastination: the effects of academic procrastination, self-consciousness, self-esteem and self-

handicapping. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 3–13.

Deniz, M. E., Traş, Z., & Aydoğan, D. (2009). An investigation of academic procrastination, locus of control, and emotional intelligence. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 623–632.

Durak, A., & Palabiyikoğlu, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeği geçerlilik çalışması. *Kriz*, 2(2), 311–319.

Eunju, L. (2005). The relationship of motivation and flow experience to academic procrastination in university students. *Journal of Genetic Psychology*, 166(1), 5–14. <https://doi.org/10.3200/GNTP.166.1.5-15>

Flett, G. L., Blankstein, K. R., Hewitt, P. L., & Koledin, S. (2006). Components of perfectionism and procrastination in college students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 20(2), 85–94. <https://doi.org/10.2224/sbp.1992.20.2.85>

González-Pienda, J., Solano, P., Núñez, J. C., Costa, M., Valle, A., & Rosário, P. (2013). Academic procrastination: associations with personal, school, and family variables. *The Spanish Journal of Psychology*, 12(01), 118–127. <https://doi.org/10.1017/s1138741600001530>

Hussain, I., & Sultan, S. (2010). Analysis of procrastination among university students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5, 1897–1904. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.385>

Info, A., & Onwuegbuzie, A. J. (2000). Onwuegbuzie procrastination and perfectionism 103 academic procrastinators and perfectionistic tendencies among graduate students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 103–109.

Johnson, J. L., & Bloom, A. M. (1995). An analysis of the contribution of the five factors of personality to variance in academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 18(1), 127–133. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)00109-6](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)00109-6)

Julien, E., & Sene, C. (2003). Role conflict and academic procrastination: A self-determination perspective - 2003_SenecalJulienGuay_EJSP.pdf, 145(October 2002), 135–145.

Kağan, M., Çakir, O., İlhan, T., & Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behaviour of university students with perfectionism, obsessive - Compulsive and five factor personality traits. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2121–2125. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.292>

Kırımoğlu, H. (2010). Türkiye'deki beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 37–46.

Kim, K. R., & Seo, E. H. (2015). The relationship between procrastination and academic performance: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 82, 26–33. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.02.038>

Lance, K. C., & Russell, B. (2004). Scientifically Based Research on School Libraries and Academic Achievement, *Knowledge Quest*, 32(5), 13-17.

Milgram, N., Mey-Tal, G., & Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 297–316. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00044-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00044-0)

Milgram, N., & Toubiana, Y. (1999). Academic anxiety, academic procrastination, and parental involvement in students and their parents. *British Journal of Educational Psychology*, 69(3), 345–361. <https://doi.org/10.1348/000709999157761>

Moon, S. M., & Illingworth, A. J. (2005). Exploring the dynamic nature of procrastination: A latent growth curve analysis of academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 38(2), 297–309. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.04.009>

Özer, B. U., Demir, A., & Ferrari, J. R. (2009). Exploring academic procrastination among turkish students: Possible gender differences in prevalence and reasons. *Journal of Social Psychology, 149*(2), 241–257. <https://doi.org/10.3200/SOCP.149.2.241-257>

Özmen, D., DüNDAR, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O. & Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry, 9*, 8-15.

Pychyl, T., Lee, J., Thibodeau, R., & Blunt, A. (2000). Five days of emotion: An experience sampling study of undergraduate student procrastination. *Journal of Social Behavior and Personality, 15*(5), 239–254. Retrieved from <http://psycnet.apa.org/psycinfo/2002-10572-019>

Rabin, L. A., Fogel, J., & Nutter-Upham, K. E. (2011). Academic procrastination in college students: The role of self-reported executive function. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 33*(3), 344–357. <https://doi.org/10.1080/13803395.2010.518597>

Schraw, G., Wadkins, T., & Olafson, L. (2007). Doing the things we do: A grounded theory of academic procrastination. *Journal of Educational Psychology, 99*(1), 12–25. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.1.12>

Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C., & Tekin, D. (1993). Umutsuzluk ölçeği: geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz, 1*(3), 139–142.

Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984), Academic Procrastination- frequency and cognitive - behavioral correlate, *journal of counseling psychology, 31*(4), 503–509. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.31.4.503>.

Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin, 133*(1), 65–94. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65>

Tapiero, I., Morange, D., Rabeyron, T., Poussin, M., Navarro, J., Faure, J. & Osiurak, F. (2015). Déterminants de la procrastination académique : motivation autodéterminée, estime de soi et degré de maximation. *Pratiques Psychologiques, 21*(1), 19–33. <https://doi.org/10.1016/j.prps.2015.01.001>

Tercanlı, N. & Demir, V. (2012). Beck umutsuzluk ölçeğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi (Gümüşhane ili örneği). *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1*(1), 29-40.